

Viipurin Suomalaisen
Kirjallisuusseuran
toimitteita
15

HELSINKI 2005

ISSN 1236-4304

Lappeenrannan Kirjapaino Oy 2005

Terttu Vartiainen

VIIPURIN
OPPIKOULUT

WIBORGS
LÄRDOMS-
SKOLOR

Viipurin oppikoulujen muistelujuhlat – eräs viipurilainen traditio

"Tuo aika usein mieleheni palaa, Viipurissa jonka olla sain..."

lauoivat entiset Viipurin koulutytöt ja -pojat Karjalatalon juhlasalissa illallis-
pöytien ääressä marraskuun 12. päivänä 1976. Ennen jatkosodan päättymistä
Viipurissa oppikoulua käyneistä 3310 koululaisesta runsaat 350 olivat aloitta-
massa 30 vuotta kestänyttä traditiota. Juhljoita oli tulossa toista vertaa enem-
män, tilatkaan eivät riittäneet. Erkki Jäämeren pari vuotta aikaisemmin Viipurin
Realikkojen rukkasistunnossa esittämä ajatus yhteisestä kokoontumisesta oli jää-
nyt itämään; vuoden 1976 alussa Erkki Tynkkynen ja Erkki Rautvuori Suoma-
laisesta lyseosta kutsuivat kaikkien kahdeksan- ja yhdeksänuokkaisten koulujen
edustajat neuvonpitoon. Yhteisjuhlan järjestelykokous pidettiin 15.9.1976. Juh-
lan suuntaviivat alkoivat hahmottua ja Suomalaisen lyseon Realikot lupasivat
huolehtia järjestelyistä. Innostuneen vastaanoton vuoksi päätettiin juhlaa seu-
ranneessa nk kritiikkikokouksessa, että vastaavanlainen tilaisuus tullaan pitämään
joka toinen vuosi. Näin tapahtuikin viisi kertaa 1976-1984. Suosion pysyessä
jatkuvasti parin-kolmensadan osanottajan lukemissa siirryttiin jokavuotiseen ko-
koontumiseen. Kolmannen kerran jälkeen ajankohta vaihtui syksystä kevääseen.
"Viipurilaisten koulutytöiden ja -poikien juhlasta" tuli 1984 "Viipurin oppikou-
lujen iltajuhla", joka puolestaan vielä vaihtui 1998 "Viipurin oppikoulujen juh-
laksi". Juhlan alkamisajankohta oli osanottajien iän karttuessa jo aikaistettu, sen
kestoä lyhennetty klo 13-18 ja juhlaillallinen muutettu juhlaaunaaksi.

Karjala-talossa 12.11.1976 pidetyn "Viipurilaisten koulutyttöjen ja -poikien juhlan järjestelytoimikunta. Vas. Erkki Rautvuori, Suomalainen lyseo (sihteeri), Margareta Reihe (os Lübeck), Svenska fruntimmerskola, Brita Chydenius-Campbell, Svenska fruntimmerskola, Anna-Liisa Vepsä, Tyttölyseo, Sigurd von Numers, Svenska lyceum, Anna-Maija Berner, Vanha yhteiskoulu, Olli Rikkonen, Realikoulu, Anna-Liisa Silventoinen, Uusi yhteiskoulu, Juhani Heiskanen, Klassillinen lyseo, Erkki Tynkkynen, Suomalainen lyseo (puheenjohtaja), Seppo Koponen, Klassillinen lyseo.

Juhlien järjestelytoimikunnat

Vuosi	Koulu	Puheenjohtaja	Sihteeri
1976	Suomalainen lyseo	Erkki Tynkkynen	Erkki Rautvuori
1978	Klassillinen lyseo	Aki Marte	Juhani Heiskanen
1980	Realikoulu, Maanviljelys- ja Kauppalyseo	Olli Rikkonen	Kalevi Römpötti
1982	Tyttölyseo	Marjatta Ratvuori	Auvo Niinivaara
1984	Svenska skolor	P. O. Hästö	Brita Asplund
1985	Vanha yhteiskoulu	Heidi Neuvonen	Hilkka Siirala
1986	Uusi yhteiskoulu	Terttu Vartiainen	Maire Harkkomaa
1987	Uraan yhteiskoulu	Olli Rikkonen	Sirkka Mäkinen

1988	Viipurin Tyttökoulu Viipurin II tyttökoulu	Vieno Nikkanen	Hilda Laasonen
1989	Karjalan yhteiskoulu Talikkalan yhteiskoulu Venäläinen realilyseo	Raija Kauppinen	
1990	Suomalainen lyseo	Aulis Hakkarainen	Heikki Mälkki
1991	Realikoulu, Maanviljelys- ja Kauppalyseo	Olli Rikkinen	Kalevi Römpötti
1992	Klassillinen lyseo	Veli-Mies Vesihiisi Esko Metsälampi	Kalle Meurman
1993	Tyttölyseo	Anna-Liisa Vepsä	Marjatta Heiskanen
1994	Svenska skolor	Kaj Ramm-Schmidt	Bror Hästö
1995	Vanha yhteiskoulu	Heidi Neuvonen	Anja Tirri
1996	Uusi yhteiskoulu	Terttu Vartiainen	Irja Itävu
1997	Uuraan yhteiskoulu	Aila Tiirakari	Anni-Maija Nyman
1998	Kaksoislyseo Karjalan yhteiskoulu	Irja Lindroos	Raija Kauppinen
1999	Suomalainen lyseo	Heikki Mälkki	Aulis Hakkarainen
2000	Klassillinen lyseo	Veli-Mies Vesihiisi	Jaakko Seiro
2001	Realikoulu, Maanviljelys- ja Kauppalyseo	Kalevi Römpötti	Erik Salo
2002	Tyttölyseo	Eeva Tapio	Sisko Kunttu
2003	Svenska skolor	Doris Harkimo	Gunvor Biström
2004	Vanha yhteiskoulu	Eini Autio	Aija Korhonen
2005	Uusi yhteiskoulu	Terttu Vartiainen	Aila Tiirakari (Irja Itävu)

Järjestäviä kouluja oli alun perin kahdeksan: Suomalainen lyseo, Klassillinen lyseo, Realikoulu, Maanviljelys- ja Kauppalyseo, Tyttölyseo, Svenska Lyceum, Svenska flickskolan, Vanha yhteiskoulu ja Uusi yhteiskoulu. Juhlatoimikunta, jossa kaikilla kouluilla oli edustajansa (1-2) koordinoi toimintaa koko ajan (taulukko 1). Koulujen lukumäärä lisääntyi, kun mukaan otettiin keskikoulut: Viipurin tyttökoulu, Viipurin II tyttökoulu, Talikkalan yhteiskoulu, Uuraan yhteiskoulu sekä Venäläinen realilyseo. Jatkosodan aikana 1942-44 Karjalan yhteiskoulun ja Kaksoislyseon oppilaat tulivat mukaan viimeisiksi. Enemmistö oli jo ennen sotia Viipurin kouluissa opiskelleita. Sotavuonna 1943 perustettu 6-luokkainen Viipurin yhteislyseo ennätti toimia vain viisi kuukautta. Sotatoimien voimistuessa Viipurin koulut evakuoitiin. Nämäkin oppilaat, silloin ensiluokkalaisina olisivat voineet osallistua juhliimme. Valitettavasti harvat tiesivät kyseisen koulun olemassaolosta. Kou-

luja oli siis loppujen lopuksi yhteensä 15 (Svenska samskolan kolmantena ruotsinkielisenä) ja edustajia 29, mikä korkea luku selittyy siirtymisestä 1-3 edustajan kiintiöön. Jokaisen järjestelytoimikunnan välityksellä pidettiin yhteyttä "kenttään"; kunkin koulun osanottajien mielipiteet otettiin huomioon esimerkiksi juhlien jatkuvuudesta, juhlapaikasta kuin myös ohjelmatoivomuksista. Jokainen toimikunta vastasi oman koulunsa juhlan onnistumisesta ja raha-asioista.

Vuorotteluperiaatteen mukaisesti juhlat voidaan jakaa kolmeen kierrokseen (taulukko 2). Ensimmäisen kierroksen järjestystä noudatettiin myös kahdella seuraavalla.

Taulukko 2.

Viipurin oppikoulujen juhlat 1976-2005

Järjestävän koulun nimi	Juhlapäivä	Juhlapaikka	Osanottajia
1. Suomalainen lyseo	13.11.1976	Karjalatalo	366
2. Klassillinen lyseo	18.11.1978	Hotelli Marski	548
3. Realikoulu	25.10.1980	Hotelli Marski	463
4. Tyttölyseo (Tipola)	20.3.1982	Hotelli Marski	450
5. Svenska skolor	24.3.1984	Hotelli Marski	318
6. Vanha yhteiskoulu	23.3.1985	Hotelli Marski	280
7. Uusi yhteiskoulu	22.3.1986	Hotelli Marski	351
8. Uuraan yhteiskoulu	7.3.1987	Hotelli Inter-Continental	n. 300
9. Viipurin tyttökoulu	19.3.1988	Hotelli Marski	313
Viipurin II tyttökoulu			
10. Karjalan yhteiskoulu	4.3.1989	Hotelli Marski	326
Talikkalan yhteiskoulu			
Venäläinen realilyseo			
11. Suomalainen lyseo	20.3.1990	Kalastajatorppa	312
12. Klassillinen lyseo	9.3.1991	Hotelli Marski	314
13. Realikoulu	14.3.1992	Hotelli Marski	264
14. Tyttölyseo (Tipola)	6.3.1993	Hotelli Marski	276
15. Svenska skolor	5.3.1994	Hotelli Marski	279
16. Vanha yhteiskoulu	4.3.1995	Hotelli Marski	260

17. Uusi yhteiskoulu	23.3.199	Hotelli Marski	266
18. Uuraan yhteiskoulu	8.3.1997	Marskin juhlat: Marski	242
19. Karjalan yhteiskoulu	7.3.1998	Marskin juhlat: Marski	250
Kaksoisyhteislyseo			
20. Suomalainen lyseo	17.4.1999	Kalastajatorppa	229
21. Klassillinen lyseo	15.4.2000	Kalastajatorppa	190
22. Realikoulu	21.4.2001	Katajanokan kasino	192
23. Tyttölyseo (Tipola)	20.4.2002	Marina Congress Center	145
24. Svenska skolor	10.5.2003	Marina Congress Center	150
25. Vanha yhteiskoulu	27.3.2004	Marina Congress Center	134
Karjalan yhteiskoulu			
26. Uusi yhteiskoulu	9.4.2005	Hilton: Kalastajatorppa	120
Uuraan yhteiskoulu			

Ensimmäisellä kierroksella (1976-1989) kaikki 15 koulua kuuluivat juhlatoumikuuntaan Kaksoislyseon lukeutuessa vielä muiden koulujen edustajakiintiöön. Pienet koulut toimivat kaksittain tai kolmisin, Svenska Lyceum ja Svenska flickskolan Svenska samskolanin kanssa (Svenska skolor). Tilaisuuksia kertyi vain kymmenen johtuen neljästä väli vuodesta. Osanottajamäärät vaihtelivat ollen 1978 suurimmillaan (548). Toinen kierros alkoi jälleen Realikkojen voimin kesäten kahdeksan vuotta (1990-1998), jona aikana järjestettiin yhdeksän tilaisuutta. Osa pienistä kouluista oli jättäytynyt pois järjestelytehtävistä. Vähitellen osanottajamäärä laski pysytellen kuitenkin 200-300 tuntumassa. Kolmas kierros oli lyhin (1999-2005). Kuuden vuoden aikana oli järjestäviä kouluja enää kahdeksan, tilaisuuksia seitsemän neljän koulun toimiessa pareittain. Ikääntymisen aiheuttamat liikuntavaikkeudet ja poismenot vähensivät osanottajien määrää, sen pysytellessä kuitenkin sadan yläpuolella. Ehkä syynä oli myös kiinnostuksen puute voimien ehtyessä.

Ensimmäisissä tilaisuuksissa oli mukana useita ikäluokkia 1890-luvulla syntyneistä 1930-luvun alkupuolella syntyneisiin, kaikki Viipurin kouluelämään josakin vaiheessa kuuluneita. Ikähaitari oli melkoinen, noin 35 vuotta. Opettajista osallistuivat alkuaikoina Viljo Nissilä (suomenkieli, historia ja filosofian alkeet), Ilmari Pimiä (piirustus ja kaunokirjoitus), Elli Karvinen (voimistelu ja urheilu), Salli Rikkonen (useita aineita), Maija Saari (o.s. Karsikko, voimistelu ja urheilu) ja Yrjö Somerniemi. Oman koulun osanottajamäärä oli tietysti aina korkein. Muiden koulujen järjestämissä juhlissa kävi uskollinen kantajoukko. Alkuvuosina tyttölyseolaiset olivat innokkaimpia, osanottajien määrän kohotessa yli sadan. Innoittajana lienee ollut Viipurin tyttöpartion johtaja, Tyttölyseon voi-

mistelunopettaja Elli Karvinen, kaikkien tuntema "Visu". Vanha yhteiskoulu ja Uusi yhteiskoulu saivat vuosittain liikkeelle 30-40 osallistujaa. Nämä koulut olivat pieniä, parin-kolmensadan 'koulukkaan' opinahjoja ilman rinnakkaisluokkia. Näin ollen kaikki oppilaat tunsivat toisensa - ainakin ulkonäön perusteella, olihan vuosien mittaan tavattu lukemattomia kertoja välitunneilla koulun laajalla pihamaalla. Ruotsinkielisten koulujen osallistujamäärä pysyi myös vakiona 20-30 paikkeilla kohoten omassa juhlassa jopa puoleensataan. Tämä on huomattava osuus (n.20 %) silloisten osallistujien kokonaismäärästä. Joihinkin tilaisuuksiin saapui entisiä koululaisia kauempaakin, USA:sta, Saksasta, Ruotsista ja Tanskasta. Käynnit rajoittuivat ehkä vain yhteen kertaan.

Juhlapaikka vaihtui heti ensimmäisen kerran jälkeen Karjalatalolta Hotelli Marskiin, jonka silloisena toimitusjohtajana oli Suomalaisen lyseon oppilas, kauppaneuvos Aki Marte. Marskin juhlahuoneistoon mahtui enimmillään n. 500 henkeä. Näin varmistui paikka ensimmäisestä juhlasta poisjääneille. Marskista tuli sitten juhlijoiden kantapaikka 16 kertaa 1978-1998. Muualla oltiin vain omistajavaihdosten aiheuttamien korjaustöiden takia ja Aki Marten siirryttyä eläkkeelle: Hotelli Inter-Continentalissa 1987 (Uuraan yhteiskoulu) ja Kalastajatorpalla 1999 (Suomalainen lyseo). Viime mainittu vuosi tiesikin sitten lopullista siirtoa pois Marskin tiloista, kun suuri juhlasali muutettiin Hotelli Scandic Marskin ruokasaliksi ja pienemmiksi kabineteiksi. Kalastajatorppa valittiin sitten juhlapaikaksi viisi muutakin kertaa. Kutsukirjeissämme nimi säilyi traditionaalisesti entisellään vaikka muuttuikin omistajavaihdosten takia kaksi kertaa. Uudella vuosituhannella juhlapaikka vaihtui useammin. Kolme kertaa koonnuttiin suosituksen Congress Marina Centerin tiloissa (2002-2003), kerran Katjanokan Kasinolla (2001); viime mainitun juhlapaikan suosio yllätti järjestäjät, osanottajamäärän kohotessa toisen kierroksen lukemiin, ja kerran vielä Kalastajatorpalla (2005), josta oli tullut Hotel Hilton Helsinki (taulukko 2).

Juhlaohjelmat noudattivat suurin piirtein ensimmäistä mallia yksinkertaistuen ajan myötä.

Ensimmäisen juhlan ohjelma oli suunniteltu yhden koulupäivän lukujärjestyksen mukaiseksi, välitunnit oli varattu keskustelulle. Juontajana toimi Erkki Rautvuori, joka Kalevala-mittaisten runojensa avulla esitteli kunkin esiintyjän seuraavaan tyyliin:

"Turise Tauno tietojasi,
anna ajatuksiasi
kaiken kansan kuultavaksi,
juhlaväelle julisteeksi,
päätkä poikain pyörälle pane,
tytöt tyystiin tyrmistyt"

Ruotsin tunnin hän aloitti kehottaen "Giv akt, giv akt, hör på, hör på alla gossar och flickor. Ny börjar svenska timmen och den håller av Per Erik Floman.

Ensimmäinen juhla 12.11.1976

Ohjelman aikataulu

19.00 - 19.15	Pöytiin asettautuminen
19.15 - 19.25	Yhteislaulua. "Muisteloita Viipurista"
19.25 - 19.30	Tervetulotoivotus, Viipurin Realikot ry:n esimies Erkki Tynkkynen
19.30 - 20.00	Alkuruoka + juomat
20.00 - 20.15	Yksinlaulua esitti Anna-Liisa Berner Vanhasta yhteiskoulusta, säestäjänä Anni Kivi-Koskinen Uudesta yhteiskoulusta
20.15 - 21.00	Lautaset vaihdetaan. Lämmin ruoka. Ruokaliput kerätään. Orkesteri aloittaa
21.00 - 21.15	Tauno Nurmelandin puhe
21.15 - 21.45	Kahvin ja virvoketarjoilun tilaukset ja pöytiin tuonti. Lautaset pois
21.45 - 21.55	Pakina vuorotellen ruotsiksi ja suomeksi av Per-Erik Floman
22.00	Rukkashuutokauppa, meklarina Erkki Tarvonen
- 01.00	Karkeloa ja seurustelua
01.10	Lähtee viimeinen linja-auto

Periaatteena oli, ettei ohjelmaa saanut olla liikaa ja seurustelulle oli varattava riittävästi aikaa. Näin ollen liika esityksellisyyskään ei ollut toivottavaa. "Malja Viipurille" kuului ehdottomasti alkuseremonioihin tunnelman kohotessa iloiseksi viipurihenkiseksi. Tervehdyspuheen pituudeksi ehdotettiin 3-5 minuuttia. Ohjelmaan kuului myös juhlapuhe, jonka kesto rajoitettiin 15-20 minuuttiin. Juhlapuheiden aiheet olivat historiallisia, koulukohtaisia tai omiin kokemuksiin perustuvia useimpien liittyessä tavalla tai toisella kouluelämäänsä. Monessa puheessa pohdittiin, mitä on viipurilaisuus. Pisin ja hauskin maljapuhe oli Erkki Rautvuoren oman koulunsa juhlassa (1991) esittämä Kalle Väänäsen Kalevala-mittainen, humoristinen runo "Tuoss on tuiku tulivettä, vingerpori viinan lientä...", johon hän itse lisäsi kehoituksen "juomme iltamme iloksi, mielentilan terveydeksi, hyvinvoinnin voiteheksi" (suull. tieto).

Tunnelmaa vahvistivat konkreettisesti meille rakkaiden paikkojen ja rakennusten valokuvasuurennot juhlapaikkojen seinillä, kaupungin vanhojen symbolien ihastuttavat, Helena Helkaman valmistamat pienoismallit ja joskus Viipurin vaakunan sini-keltapunaisten kukat pöytäkoristeina, kuin myös 1600-luvun karttajäljennökset lautastabletteina. Juhlan teemaan viittaavaa koristelua olivat esimerkiksi pienet purjevereenet.

Koulurakennusten suurennot ohjasivat tulijat oman koulunsa pöytiin. Ensimmäisellä kierroksella tervehdyspuheiden pitäjät tai juontajat esittelivät muistin virkistämiseksi oman koulunsa lyhyen historiikin ohella koulunsa erikoispiirteitä; esimerkiksi tyttölyseolaisilla oli punatiilisen koulunsa päädysssä seitsemän tiilen muodostama T-kirjaimen rivi: "Tämän Talon Tyttöistä Tulee Taitavia Talon Tyttöjä".

Juhlat Marskissa 19.3.1988. Vas. edestä Edi Högel, Manu Paavolainen, Saku Vento, Alpo Salmela, Levi Kettinen, Manu Aalto, Lasse Vianta, Olli Hagman, Viki Väyrynen, Kari Koskiluoma, Aulis Hakkarainen ja Olli Luostarinen. Valokuva: K.E. Koskivuori.

Taulukko 3.

Puheenpitäjä	Puheen aihe	Järjestävä koulu	Vuosi
Tauno Nurmela	Klassillisen lyseon ja Viipurin anti Simolan koulupojalle	Suomalainen lyseo	1976
Erkki Tynkkynen	Tervehdyspuhe	Klassillinen lyseo	
Erkki Tuuli (suom.) C.G. Aminoff (ruots.)	Muisteluksia lyseon yläluokilta	Klassillinen lyseo	1978
	Viipurin tiivis ja monitahoinen koululaismaailma	Klassillinen lyseo	
Severi Saarinen	Koulumuistelusi Viipurin murteella	Realikoulu, Maanviljelys- ja kauppalyseo	1980
Veli-Matti Kauhanen	"Olen unessa useasti sinun kaduillas koulutie"	Tyttölyseo	1982
Toini Knuuttila	Puhe pojille	Tyttölyseo	
Per-Erik Floman	Viipurilaisen identiteetin omalaatuisuus ja elinehdot	Svenska skolor	1984
Jorma Savolainen	Ei arkistotietoa	Vanha yhteiskoulu	1985
Ulla Jokinen	1930-luvun koululaiselämää	Uusi yhteiskoulu	1986
Katri Harjunpää	Uuraan koulu	Uuraan yhteiskoulu	1987
Vieno Nikkanen	Ei juhlapuhetta. Tervehdyssanat ja Viipurin tyttökoulun esittely	Viipurin tyttökoulu	1988
Maija-Liisa Salovaara	Ei juhlapuhetta. Maljapuhe ja Viipurin II Tyttökoulun esittely	Viipurin II Tyttökoulu	
Raija Kauppinen	Ei juhlapuhetta. Tervehdyssanat ja Karjalan yhteiskoulun historiikki	Karjalan yhteiskoulu Talikkalan yhteiskoulu Venäläinen lyseo	1989
Alpo Salmela Erkki Rautvuori	Tervehdyspuhe Maljapuhe	Suomalainen lyseo Suomalainen lyseo	1990
Ukko Kivi-Koskinen (suom.)	1930-luku koulujen välisen sillanrakennuksen aikaa	Klassillinen lyseo	1991
Ukko Kivi-Koskinen (ruots.)	Ruotsinkielinen runo "Mitä vuodet saavat aikaan"	Klassillinen lyseo	
Eero Huotari	Ei juhlapuhetta. Tervehdyspuhe: Koululaisten yhteiset riennot	Realikoulu	1992

Anna-Liisa Vepsä	Ei juhlapuhetta. Tervehdyspuhe: Oman koulun erityispiirteet	Tyttölyseo	1993
Per-Erik Floman	Viipurilaisuus ja Karjalan kysymys	Svenska skolor	1994
Martti Valla	Kouluvuodet Viipurissa	Vanha Yhteiskoulu	1995
Jaakko Okker	Oppikoulun alkutaival sota-ajan Viipurissa. Nykyinen Viipuri	Uusi yhteiskoulu	1996
Pentti Salmelin	Uuraan merkitys Viipurille	Uuraan yhteiskoulu	1997
Veli-Mies Vesihiisi	Muinaisen Kreikan kultakauden elämä	Kaksoislyseo Karjalan yhteiskoulu	1998
Erkki Rautvuori	Ei juhlapuhetta. Maljapuhe Viipurille runomuodossa	Suomalainen lyseo	1999
Kauko Sipponen Seppo Rastila	Ei arkistotietoa Puhe äidille	Klassillinen lyseo Klassillinen lyseo	2000
Matti Tiilikainen	Tämän päivän kuokuva koulumaailma	Realikoulu	2001
Eeva Tapio	Ei juhlapuhetta. Tervehdyspuhe	Tyttölyseo	2002
Doris Harkimo	Ei juhlapuhetta. Tervehdyspuhe	Svenska skolor	2003
Jaakko Valtanen	Turvallisuutemme tienviitat	Vanha yhteiskoulu	2004
Paavo Teikari	Teikari, saari Viipurin merellisessä puolustusketjussa	Uusi yhteiskoulu	2005
Terttu Vartiainen	Säkkijärven polkan merkitys Viipurille 1941	Uusi yhteiskoulu	

Tervehdyspuheet

Ensimmäisessä juhlassa (1976) Realikkojen Erkki Tynkkynen totesi tervehdyspuheessaan "Viipurin ja Karjalan ajalla olleen vaikutusta koko elämäämme. Koulukaupunkimme tarjoamat eväät ovat olleet runsaat ja autaneet monen kaipuun hetken yli".

Tervetuliaisseremoniaan osallistui Klassillisen lyseon juhlassa (1978) peräti kolme henkilöä neljällä kielellä: Aki Marte toivotti koululaiset tervetulleiksi ensin latinaksi - johan sitä vaati koulun mainekin - ja sitten suomeksi, Svenska flickskolanin Brita Chydenius-Campbell ruotsiksi Helka Pelkosen Viipuri-laulun sanoin ja Venäläisen realilyseon Yrjö Pavloff lauloi serenadin naisille venäjäksi. Vieraina olivat tällä kertaa "koululaiset" Ruotsista, Tanskasta ja Moskovan Suomen suurlähettiläs.

Juhlat Marskissa 6.3.1993. Viipurin tyttölyseosta vas. Anna-Liisa Vepsä, Kyllikki Valavirta, Salme Kurki, Sisko Kunttu, Marjatta Heiskanen, sekä Yrjö Pavloff Venäläisestä lyseosta.

Tyttölyseon juontaja Anna-Liisa Vepsä (1982) totesi tervehdyspuheessaan "Mustaa ja punaista on mei jokkaise elämäs olt vuoroin, mut nyt ollaa ilosel pääl". Kersti Bergrothin tutun runon "Rakas kaupunki" säkeet:

"Mutta viel on meitä tässä
muutamia tietämässä,
miltä näytti kaikki silloin
vanhat vallit kevättilloin,
syksyn jaalat kirjavat,
Punalähteen markkinat,
talven lumet, kesän veet,
sadat paikat kadonneet."

nostattivat kyneleet silmiin. Illan kuluessa noudatettiin kuitenkin juontajan kehoitusta juhlia iloisella mielellä.

Uuraan yhteiskoulu 1987. Olli Rikkonen

Tervehdyspuheen pitäjä ja juontaja totesi Uuraan keskikoulusta Viipurin realikouluun siirtyneenä, ettei Viipurin veroista koulukaupunkia tynkä-Suomessa enää ole. Hän myös pohdiskeli yhteisten juhliemme jatkuvuutta, olihan menossa jo kahdeksas kerta. Viihtymisen syinä hän ei pitänyt yksin-

omaan yhteisiä muisteloita, vaan myös seurustelun tuottamaa mielihyvää. Se on hedelmällistä, koska käyttäytymistä koskeva maku on yhtäläinen. Siis viipurilaiset: "Juhlikaamme kuten aina emigrantit, jotteivat vieraat näe, mitä sisällämme on". Puhe päättyi nostalgisesti: "Jos nyt suljemme silmämme, henkemme siirtyy Torkkelin kesäiseen puistoon, Colombian kahvilaan, vallien aurinkoon ja me uuraalaiset veneisiimme ja paatteihimme. Ajan kuluminen ei lainkaan lievennä sitä tuskaa, mikä johtuu kotiseudun menettämisestä".

Suomalaisen lyseon 1990. Alpo Salmela painotti arkistomiehenä muistojen tärkeyttä omalle sukupolvellemme. Varsinkin meille viipurilaisille on tärkeää muistaa kaupunki sellaisena, kuin me sen elimme ja koimme. Olimme olleet todistamassa itsenäisen Suomen Viipurin syntyä, kaupungin voimakasta kasvua ja suomalaisuuden läpimurtoa. Suvaitsevaisuus ja iloinen ilmapiiri olivat kehittyneet vanhalle kulttuuripohjalle. Hän korosti Viipurin monivaiheisen ja kirjavan historian tuntemusta nykyhetken ymmärtämiseksi. "En orsak till att Viborgs skolungdom inte hade problem eller språkstrider sinsemellan, var säkert det frisinnade kulturarvet, som uppskattade andra åsikter och lät leva på sitt sätt".

Klassillisen lyseon. 1991. Esko Metsälampi totesi, miten eri elämänvaiheista huolimatta osanottajia yhdistää yksi ylitse muiden kohoava asia: jokainen läsnäolija on viipurilainen koulutytty tai -poika, jolle Viipurin henki antoi ainutlaatuisen leimansa. Hän muistutti myös kuinka Viipurin muistoa voi vaalia avustamalla Viipurin pienoismallin rakentamista.

Realikoulu. Maanviljelys- ja Kauppalyseo 1992. Eero Huotari Puhuja pyysi palaamaan 52 vuoden kokemuksiin ja unohtamaan kotiseutumme nykyisen rappiotilan ja keskittymään koulu- ja nuoruusaikaan. Yhdessä koettuihin muistorikkaisiin tapahtumiin kuuluivat tietysti Torkkelin iltakävely, hiihtoretket, rusettiluistelut, koulujuhlat, penkinpainajaiset, lakkijuhlat ja tanssiaiset Raatihuoneella.

Vanhan yhteiskoulun Vappu Jakobssonin (1995) tervetuliaispuheen ytimenä oli viipurilaisen optimismi ja luja luottamus sekä toivo paremmasta tulevaisuudesta. Konkreettisena esimerkkinä hän mainitsi isänsä, koulun rehtori Martti Jakobssonin toiminnan talvisodan myrskyisissä olosuhteissa ja jatkosodan Viipuri-kauden aikana. Viipurista lähtiessään 1940 hän oli ottanut koulun kassakaapin avaimen mukaansa, itse kaapin siirtohan ei enää ollut mahdollista. Takaisin palattuaan 1941 hän löysi kaapin entiseltä paikaltaan, avasi sen ja totesi kaikki tärkeät paperit säilyneiksi. Arvokas sisältö siirtyi sitten aikanaan Kansallisarkistoon jälkipolvien tutkijoiden käyttöön. Toivo-kaamme mekin kotikaupungillemme parempaa tulevaisuutta. Olkoon avain tämän toiveen symbolina.

Uuraan yhteiskoulu. 1997. Anni-Maija Nyman

Juontajana toimineen Anni-Maija Nymanin alkutervehdys - osaksi murteelli-

sena, tutustutti kuulijat eloisasti Uuraaseen, uuraalaiseen elämään ja Uuraan yhteiskoulun historiaan. Tervehdystä seuranneessa lämminhenkisessä, pitkässä puheessaan hän totesi "lapsuuden- ja nuoruudenmuistojen pehmentäneen eloa vierailla veräjillä", joihin sanoihin kuulijoiden oli helppo yhtyä. Osa puheesta oli omistettu sekä 100-vuotiaalle Uuraan Työväenyhdistyksen Soittajille ja 100-vuotiaalle Viipurin Lauluveikoille, jotka molemmat saivat onnittelukukkansa.

Puhe päättyi hetken hiljaisuuteen viime juhlien jälkeen poismenneiden osanottajien muistoksi.

Uuden yhteiskoulun Terttu Vartiainen (2005) johdatteli kuulijat Seppo Hovin haitarilla soittaman Säkkijärven polkan välityksellä Viipurin takaisinvaltauksen jälkeiseen aikaan; mainittu sävelmähän soi silloin radiossa lakkaamatta kuu-kaudesta toiseen määrätyllä aaltopituudella. Säkkijärven polkan ansiosta Viipuri säilyi lopulliselta tuholta. Sävelmän nopeat juoksutukset estivät perääntyneen vihollisen eri puolille kaupunkia asettamien radiomiinojen laukeamisen. Näin on jotakin konkreettista jäljellä todistamassa kaupungin vuosisataisesta historiasta. Puhuja käsitteli myös Viipurinlahden, "oman meren" merkitystä niin vanhalle Viipurille kuin sen nuorimmalle kaupunginosalle Uuraalle.

Juhlapuheet

Suomalainen lyseo, 1976. Kansleri Tauno Nurmela

Klassillisen lyseon Tauno Nurmela puhui monesta aiheesta, muun muassa koulumatkasta Papulan koulukortteerista Agricolankadun Klassilliseen lyseoon - siihen ainoaan oikeaan kouluun. "Me tulimme kaikki kuin pienet purot Loikkasesta, Rosuvoista, Papulasta, kuka mistäkin. Me marssimme koh-ti tietoa." Kiistakumppaneitakin oli: aidan toisella puolella Suomalaisen Rea-lilyseon (Suomalaisen lyseon) poikien kanssa tuli silloin tällöin erimielisyyksiä, jotka selvitettiin sanoin tai kovinkin ottein. Osan puheesta hän omisti Viipurille ja sen merkitykselle omaan elämäänsä, jota hän valotti opiskelijana, kielentutkijana ja yliopistomiehenä. Huumorilla höystetty eloisa esitys ylit-ti kaksinkertaisesti suositellun puheen keston.

Klassillinen lyseo, 1978. Ylijohtaja Erkki Tuuli ja varatuomari C. G. Aminoff

Koiviston keskikoulusta Realikoulun lukioon siirtynyt Erkki Tuuli muis-teli lämmöllä opettajiaan, isällistä Onni Lehtokaria ja kaunista Irja Notkolaa, joka sai "palvojat" jopa tappelemaan opettajansa "kiusaajia" vastaan sekä us-konnon opettaja Lounasheimoa ja voimistelun opettaja Viljo Meurmania; edel-listä huumorinpitoisesta ja jälkimmäistä innostavasta opetustavasta. Kasva-teista tuli sittemmin kuuluja voimistelijoina ja urheilijoina.

Suomenkielisessä puheessaan Erkki Tuuli katsoi Viipurin koulujen kuulu-neen valtakunnan parhaimpiin jo sen perusteella, millaisia vaikuttajia Suo-

mi on näistä opinahjoista saanut tieteen, hallinnon, talouden, puolustusvoimien ja politiikan aloilla.

Ruotsinkielisen juhlapuheen pitäjä painotti monen muun puhujan lailla koulu- ja elämänsä ystävien merkitystä myöhemmälle elämälle. Samanlaista tiivistä ja monipuolista koululaiselämää ei hänen mielestään ollut muualla Suomessa. Tunne-elämäkin tuli hoidetuksi: "Torkkelilla kävely antoi itse asiassa vähän liikuntaa keholle, mutta sitä enemmän toimintaa sydämelle."

Tyttölyseo 1982. Metsänhoitaja Veli-Matti Kauhanen

Puhuja muisteli koulutietään Koskenniemen sanoin "Olen unessa useasti" mutta totesi kuitenkin Runebergia siteeraten "Tää päivä juhlapäivä on"; molemmat runoilijathan olivat tuttua tutumpia suomen- ja kirjallisuuden tunneilta. Hän myös pohti, mitkä syyt saavat karjalaiset kokoontumaan vuodesta toiseen yhteisiin tilaisuuksiin, niin suuriin kuin pieniinkin. Verratessaan itä- ja länsisuomalaista luonnetta toisiinsa hän totesi, että herkäät ja avoimemmat itäsuomalaiset yksinkertaisesti haluatavata.

Svenska skolor 1984. Kauppaneuvos Per Erik Floman

Illan tärkeimmäksi anniksi muodostui laajatietoinen ja hauska juhlapuhe ruotsiksi ja suomeksi vuorotellen. Puhuja syvensi kuulijoiden Viipuri-tietoutta kertomalla ruotsinkielisten koulujen historiasta ja itse kaupungin kielirakenteesta. Entisiin Svenska Flickskolanin koulutyttöihin viitaten hän totesi: "Nämä likat valmistautuvat siis neljän vuoden kuluttua viettämään koulunsa 200-vuotista juhlaa". Suomen- ja ruotsinkielisten koululaisten suhteet eri ikäkausina tulivat myös esille. Yhdistäviä tekijöitä löytyi musiikista, urheilusta ja ennen kaikkea viipurilaisuudesta, mikä merkitsi "olla viipurilainen omalaatuisine ilmapiireineen ja elinehtoineen", Yhteistunnon löytämiseen ei tarvittu talvisodan ihmettä. Viipurin myönteinen taloudellinen kehitys 1930-luvulla tuli selvitetyksi, samoin kuin kaupungin monikansallisuus. Puheensa päätteeksi Per Erik Floman kehotti läsnäolijoita - koulutovereitaan - iloiseen nostalgiaan. Liikutuksen kyöneleet vaihtuivat karjalaiseen tapaan iloiseen ja iloiseen juhlanviettoon.

Uusi yhteiskoulu 1986. Professori Ulla Jokinen

Koulunsa esittelyn ja arvioinnin jälkeen puhuja pitäytyi 1930-lukuun. Teemaa hän perusteli sillä, että hänen ikäluokkansa oli viimeinen vuosikerta (1931-1939), jonka koulumuistot muodostavat vielä ehjän kokonaisuuden ensimmäisen luokan oppikoulun alkuaskeleista ylioppilaskirjoihin ja niitä seuranneeseen juhlintaan. Hän totesi, että silloiset koululaiset olivat lapsellisempia, huolettomampia ja sinisilmäisempiä kuin nykyiset. He elivät koululaisen elämää, johon ei katsottu kuuluvan politiikka eivätkä liioin yhteiskunnalliset ristiriidat. Ei koululaisen elämää myöskään voinut irroittaa yleisviipurilaisuudesta "Kasvoimme suvaitsevaisuu-

den, ystävällisyyden ja avuliaisuuden ilmapiirissä, omaksuen samalla kansainvälisyyden alkeet. Oli myös syntynyt eräänlainen viipurinmurre", jota kaikki ymmärsivät.

Klassillinen lyseo 1991. Laamanni Ukko Kivi-Koskinen

Puhuja muisteli 1930-lukua eräänlaisena sillanrakentamisen aikana. 1920-1930-lukujen poikakoululaisten välillä oli ollut erimielisyyksiä, jopa pienimuotoisia tappeluitakin. Vapaa-aikojen suojeluskuntatoiminta oli 1930-luvulla sittemmin toiminut yhdistävänä tekijänä. Toisena aiheena olivat koulujuhlat, jolloin pojat omassa juhlassaan olivat arvokkaasti pukeutuneet smokkiin. Hän muisti myös naapurikoulun, Vanhan yhteiskoulun juhlien hauskan tunnelman. Ruotsinkielinen runo "Mitä vuodet saavat aikaan" herätti realistisuudessaan hilpeyttä kuulijoiden kesken; olimmehan vanhenevaa ikäluokkaa. Kaikille kuului kehotus: "Haastellaan. Trevlig kväll er alla!"

Svenska skolor 1994. Kauppaneuvos Per-Erik Floman

Puhuja tarkasteli Viipurin menetyksen aiheuttaman kaipauksen ja kiitoksen välistä suhdetta vertauksen avulla: toisessa vaakakupissa painaa menetyksen murhe, toisessa ja mielestäni raskaammassa onni siitä, että saimme kasvaa Viipurissa ja että Karjalan kansa löysi asemansa muusta Suomesta voiden täällä inhimillisesti katsoen hyvin. Kysymykseen "Mikä tekee Viipurista niin ihmeellisen?", Vastaus kuului: "Salakkalahdella ja Torkkelilla oli siinä sormensa pelissä. Kolmantena koulujuhlat. Kaikki koettuina nuoruudenaikaisten ystävien kanssa."

Vanha yhteiskoulu, 1995. Valtiotieteen maisteri Martti Valla

Hän joutui puheen pitäjäksi, koska koulun entinen oppilas ministeri Max Jakobsson oli sairastumisen takia joutunut kieltäytymään. Koulunsa sodan takia keskeyttämään joutunut puhuja keskittyi silloisten teini-ikäisten kiinnostuksen kohteisiin, joita olivat mm. esimerkiksi sanomalehtien ja radion välittämät ulkomaan uutiset italialaisten hyökkäyksestä Etiopiaan eli Abessinian sotaan ja toisaalta Garmisch-Partenkirchenin talviolympialaisista. Koulumuistoihin kuuluivat myös paljon työtä ja intoa vaativat joulujuhlat. Kiinnostus kansainvälisiin konflikteihin ja urheiluun olivat jääneet teini-ikäisen pojan mieleen ja ehkä ohjannut elämänuran valintaakin. Viipurista, joka oli ollut suojeleva lintukoto tuli hänen mielestään sotien aikana sankarikaupunki

Uusi yhteiskoulu, 1996. Toimittaja Jaakko Okker

Oppikoulun alkutaival sota-ajan Viipurissa jäi muolaalaiselle koulupojalle lyhyeksi. Koulumuistot liittyvät lähinnä koulukortteerin kirjoituskoneeseen ja viipurilaisen elämänmenon tarkkailuun, mitkä ilmeisesti myötävaikuttivat tulevan ammatin valintaan. Kun taskurahat loppuivat, hän myi Kauppatorilla kukkia ja sanoi silloin jo oivaltaneensa kysynnän ja tarjonnan lain. Ny-

kyisen Viipurin rappeutuminen suretti niin häntä kuin entisiä viipurilaisiakin. Puhujan kanta Karjalan nykytilaan ei ollut kysymyksessä "Mitä Suomi Karjalalla tekee?", vaan vastakysymyksessä "Mitä Venäjä Karjalalla tekee?"

Uuraan yhteiskoulu. 1997. Professori Pentti Salmelin

Puhuja tarjosi mielenkiintoisen tietopaketin Uuraan historiasta ja sen saariston keskeisten alueiden liittämisestä Viipuriin 1932. Vaikka kytkennät Viipuriin ulottuivat aina 1780-luvulle, mielipiteet liitoksesta eivät olleet yksinomaan positiivisia. Uuraan merkitystä Viipurille tarkasteltiin sekä talouden että puolustuksen kannalta. Sen linnoitukset olivat toimineet vuosisatoja Viipurin merellisenä etuvartiona. Taistelujen näyttämöksi se muuttui 1944. Uuraalaisille Viipuri oli "meijän kaupunki": kauppa-, koulu-, työpaikka- kuin myös huvittelu- ja käyntikaupunki. Uuras oli syväsatamana Viipurille elintärkeä; "portti merelle ja maailmalle".

Kaksoisyhteislyseo ja Karjalan yhteiskoulu 1998. Yli-insinööri Veli-Mies Vesihäisi

Ylijohtaja Lauri Kantee oli lupautunut puheenpitäjäksi entisen Kaksoislyseon oppilaana. Hänen sairastumisensa ja poismenon johdosta puhujaksi lupautui Veli-Mies Vesihäisi, joka esitelmöi Antiikin aikojen Ateenasta. "Hyvä puhe, mutta väärä foorumi", oli kommentti jälkikäteen.

Vanha yhteiskoulu 2004. Kenraali Jaakko Valtanen

Juhlapuheen aiheena oli "Turvallisuutemme tienviitat". Puheessa ei muisteltu Viipurin aikoja, vaikka puhuja olikin entinen Vanhan yhteiskoulun oppilas. Hän tarkasteli turvallisuuspolitiikkaamme sekä kylmän sodan että Euroopan unionin kaudella ja katsoi Suomen valtionjohdon toimineen taitavasti sodan jälkeisinä vuosikymmeninä tasapainoilemalla Neuvostoliitolle välttämättömien ystävyysvakuuttelujen ja läntisten suomettumisväitteiden torjumisen välillä. Hänen arvionsa mukaan EU:sta tuleva sotilaallinen uhka on epätodennäköinen. Sensijaan turvallisuuspolitiikkamme ratkaisuiden arvioidaan nykyään riippuvan lähinnä Venäjän tilanteen kehittymisestä kohti eurooppalaista demokratiaa..

Uusi yhteiskoulu 2005. Merikapteeni Paavo Teikari

Puhuja ei muistellut kouluvuosiensa Uuraan yhteiskoulussa, vaan pitäytyi juhlan teemaan "Viipuri ja Meri" käsitellen aihetta oman kotisaarensa näkökulmasta samalla valaisten saaren 300-vuotista historiaa. Pienehkön luotsien ja merenkulkijoitten asuttaman saaren merkitys yhtenä Viipurinlahden uloimman saariketjun saarista tuli selvitettyksi niin merenkulun kuin meripuolustuksen kannalta.

Saariketju suojasi Uuraan sataman ja sen välistä suurten purje- ja höyrylaivojen "onkarien" ankkuripaikkaa. Saariketju on ollut myös osa merellistä puolustusta linnakkeineen. Itse Teikari on ollut useita kertoja suomalaisten ja

venäläisten yhteistä toiminta-aluetta. Ensin Venäjän Itämeren laivastotukikohdan päällystön perheiden lomapaikkana. Talvi- ja jatkosodan aikana Teikarin merkitys korostui. Teikari vaihtoi sotien aikana omistajaa kolme kertaa. Talvisodan loppuvaiheessa Teikarin saaresta taisteltiin rintaman siirtyessä Viipurinlahdelle. Jatkosodassa suomalaiset valtasivat Teikarin 1941 Kannaksen takaisinvaltauksen yhteydessä. Kolme vuotta myöhemmin heinäkuun alussa viiden päivän ankarissa taisteluissa hyökkääjä pysäytettiin. Torjuntavoitto oli saavutettu, mutta saari menetetty. Teikarista tuli vielä kerran venäläisten ja suomalaisten yhteisen toiminnan kohde. Saari rauhoitettiin sotilashauta-alueeksi 20.10.1998 Viipurin hallinnon päätöksellä. Muistomerkki paljastettiin 05.06.2000 tekstein "Teikarin taisteluiden 1.-5.07.-44 muistoksi" ja "Tämä saari on rauhoitettu Teikarin taisteluiden kunniaksi".

Kahden viimeisen tilaisuuden juhlapuheiden sisältö oli aikaisemmista poikkeava; lähihistoriaa ja turvallisuuspolitiikkaa. Ne kytkeytyivät yli 60 vuoden takaisiin tapahtumiin; olihan vuosi 1944 omistettu kesän ratkaiseville puolustustaisteluille.

Jälleen oli todettu paikkansapitäviksi Turun akatemian professorin Mikael Wexioniuksen 1650-luvulla esittämät enteelliset sanat: "Ei Mars eikä Mercurius lie paikkaa Viipuria sopivampaa löytäneet, mihin temppelins ois pystytäneet".

Kaikkia puheita ei ole voitu referoida puutteellisen arkistomateriaalin takia.

Musiikillinen anti oli monipuolista ja korkeatasoista. Ainakin yksi musiikkiesitys oli jokaisessa juhlassa. Yksinlaulua oli eniten, duettoja ja trioja muutama. Lisäksi oli viulu- ja pianoesityksiä ja kerran pianoduokin. Harvinaisimpia olivat trumpettisoolot ja hanuriduo. Suosituimmat esiintyjät olivat Yrjö Pavloff, Seppo Hovi ja Wiipurin Lauluveikot, joilla kaikilla oli kymmenkunta esiintymistä. Yrjö Pavloffin hienot serenadit naisille kolmellakin eri kielellä olivat aina illan kohokohtia. Muutaman juhlan jälkeen hän ilmoitti esiintyvänsä vain Pavloffina, ei enää Venäläisen lyseon edustajana, koska mainitun koulun oppilaita ei enää ollut. Seppo Hovi oli mukana tasan kymmenen kertaa esiintyen solistina, säestäjänä, yhteislaulun johtajana ja lopuksi "tanssiyhtyeenä" yksin tai kahden poikansa kanssa. Wiipurin Lauluveikot pidettiin omaan joukkoon kuuluvana; satavuotiasta kuoroa juhlittiin näytävästi 1997.

Sepon musiikillinen anti huipentui vuonna 2005 loisteliaaseen päätösesitykseen musiikin historiasta. Sanoin ja sävelin hän ihastutti kuulijoita sävelkuvilla Chopinista Tšaikovskiin, Wienin kolmesta Straussista aina Lasse Mårtensonin Myrskyluodon Maijaan. Hänen toinen merkittävä antinsa oli koko illan musisoinnin lahjoittaminen Viipurin entisille koululaisille. Kiitokset tulivat valtavina aplodeina ja kirjalahjana.

Yhteislauluakin oli. Karjalaisten laulu ja 'Karjalan kunnailla' kuuluivat ilman muuta ohjelmistoon. Suosittu oli 'Viipuri linna tornist näkky Nuutipoja passas'. Luontevaa oli, että sotien jälkeen syntyneitä lauluja myös laulettiin kuten Olli Nykäsen säveltämää ja sanoittamaa 'Karjalamme' (kantaesitys), Josef Kaartisen säveltämää ja Kalervo Kirkkosaaren sanoittamaa romanssia Viipurin näkötorista 'Pilipuu' ja Eila Lehikoisen sanoittamaa laulua 'Tuo aika usein mieleheni palaa': kaikki vahvasti tunteisiin vetoavia.

Muista esityksistä mainittakoon Ismo Kallion 'Vara-Manu'-imitaatio (1985), Pentti Myllysen 'Lintujen äänet'-imitaatio (1990), Wiipurilaisen Osakunnan teatterikerhon esittämä kuvaelma 'Juhlat Linnassa 1448' viitteenä Viipurin linnan 700-vuotisjuhliin 1993, taikuri Iiro Seppäsen esitykset (1993), Wiipuri-yhdistyksen salonkitanssiryhmän esitykset (1994), steppiryhmä 'Tap & Step' (1995), balladi 'Nikkarin Kerttu' (1996), Norssin Turnarit (ikämiehet) (1998) ja steppiduo 1930-luvun idolin Fred Astairen jalanjäljissä (2004).

"Viipurin oppikoulujen juhlat" on rinnastettavissa koulujen ennen sotia järjestämiin konventteihin (koulujuhliin), tunnelmaltaan suoranaisena jatkona. Viipurissa järjestäviä kouluja oli 6, Helsingissä 16 (Kaksoislyseo mukaan luettuna).

Juhlista tiedotettiin aluksi Uudessa Suomessa, Helsingin Sanomissa,

Hufvudstadsbladetissa, Karjalassa, Aamulehdessä, Kouvolan Sanomissa ja Helsingin pienissä paikallislehdissä. Uusi Suomi julkaisi neljän palstan selostuksen ja neljä kuvaa.

"Me naiset" -lehdessä 1980 oli koulujen esittely erikoishaastatteluina. Kuvissa näkyi osanottajien iltaeleganssia. Vähitellen siirryttiin tiedottamaan vain Karjala-lehdessä ja Hufvudstadsbladetissa. Karjalan toimittajat selostivat laajastikin juhlien viettoa. Lehden toimittajista pitkäaikaisin oli Sirkka Laakso (nykyinen Strengell) - "Synnöve" - Viipurin uudesta yhteiskoulusta. Hän ja myöhemmin Terttu-Elina Kalaja olivat toivottuja selostajia. He pystyivät sympattisesti eläytymään juhlan wiipurilaiseen henkeen. Suuret kiitokset heille molemmille hyvästä työstä. Toisen polven wiipurilaisen Leena Larjangon kuvaus juhlista oli mielenkiintoinen. Hän kertoi omasta 'kehityksestään' wiipurilaiseksi eri-ikäisen helsinkiläiskoululaisen näkökulmasta. Hänen ajatuksensa "wiipurilainen on pakolainen, jolle Viipuri on sielun maisema, josta kukaan ei voi ajaa pois" oli helppo yhtyä.

Valokuvaajat olivat aluksi Helioksesta, myöhemmin Nybliniltä. Vähitellen luovuttiin ulkopuolisista kuvaajista ja tehtävä siirtyi "hovivalokuvaaja" Bror Hästölle. Lisäksi useilla kouluilla oli oma valokuvaajansa, Aila Tiirakarin toimiessa myös muun yleisön kuvaajana.

Mainittava on, että alkuvuosina radiokin oli kiinnostunut juhlista. Eräässä aamulähetyksessä oli haastattelu.

Viipurin Oppikoulujen Kevätjuhla
Wiborgs Lärdomsskolors Vårfest
09.04.2005 klo/kl 13-18

Hilton Helsinki Kalastajatorppa
Hilton Helsingfors Fiskartorpet

Viimeisen juhlan ohjelma vuodelta 2005.

Menu

Caprese, tomaattia mozzarellaa ja balsamicoa
Capresesallad med tomat och mozzarella

Paahdettua nieriää, salviakastiketta ja
sitrus-perunaterrineä
Rostad röding med salviasås och
citron-potatisterrin

Mustaherukkajäädystä, tokajisabayonaa
Svartvinbärsparfait med tokajisabayon

Kahvi ja juomat laskutetaan erikseen
Kaffe och drycker debiteras separat

Ohjelma Programm

Alkusoitto Preludium
Seppo Hovi

Tervetuloa Välkomna
Malja Viipurille ja Merelle!
En skål för Wiborg och Havet!
Terttu Vartiainen

Viipurin Lauluveikot
Johtaja/Dirigent Matti Orlamo

Viipurista Uuraansalmen kautta Teikariin
Från Wiborg via Trångsund till Teikari
Paavo Teikari

Lounas Lunch

Pianomusiikkia Pianomusik
Seppo Hovi

Karjalaisten laulu

Tanssia ja seurustelua Dans och samvaro
Seppo Hovi tanssittaa, spelar dansmusik

Juontaja / Konferensier Anni-Maija Nyman

Lieneekö Viipurin Kirjallisuuden Seuran toimitteiden julkaiseminen 1974 innoittanut historiallisten muistojen vaalijoita pohtimaan, millä tavalla saataisiin 1920- ja 1930-luvun koululaismuistot kerätyiksi ja tallennetuiksi. Ratkaisu löytyi entisten koulutyttöjen ja -poikien yhteisyyden korostamisesta juhlien muodossa. Juhlimisen tarkoitus ja luonne ovat toivottavasti vastanneet odotuksia; yhteinen muistitieto on tullut tallennetuksi ja arkistoiduksi. Arkistoinnin on hoitanut Bror-Erik Hästö (Svenska Samskolan), Marjatta Heiskasen (Tyttölyseo) ja Anja Tirrin (Vanha yhteiskoulu) huolehtiessa kunkin koulun asiapapereiden siirtämisestä koulun edustajien välityksellä yhteisarhistoon.

Juhlarahastosta on lahjoitettu 1984-1996 Viipurin pienoismallikeräykseen 30000 mk (n. 5000 euroa).

Entä juhlien luonne? Haastamisen merkitys ei ole ollut vain nostalgista seurustelua, leppoisalla viipurilaishuumorilla höystettynä, vaan ennen kaikkea itse kunkin sielunmaiseman hoitoa. Viipurilaisten, kuten kaikkien karjalaisien yhteenkuuluvuuden tunne on ollut se voimavara, joka traumaattisten menetysten jälkeen johti aikanaan erilaisten evakkoyhdistysten ja -seurojen perustamiseen muistojen vaalimiseksi ja sittemmin näiden muistojen kirjalliseen dokumentointiin.

Kaikista näistä yhteisöistä 29-vuotias "Viipurin oppikoulujen juhlat" on ollut yksi ainutlaatuisimmista.

"... siis kerran vielä vaan

mä laulan uudestaan:

Ei häivy muisto vanhan Viipurin"

Juhlatoimikunta keskustelee syyskokouksessaan kokoontumisten jatko-toimenpiteistä ja tilillä olevien rahojen käytöstä.

Lähteet:

'Viipurin oppikoulujen juhlat' -arkisto, Wiipurin arkistoyhdistyksen tiloissa.

Viipurin kirja 1958

Viipurin Suomalaisen kirjallisuusseuran toimitteita 6

Haastattelut